

URZĄD WOJEWÓDZKI W SZCZECINIE
INSTYTUT BADAŃ SYSTEMOWYCH
Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Szczecinie

**MODELOWANIE ORGANIZACJI
I SYSTEMY INFORMATYCZNE
W GOSPODARCE REGIONU**

Szczecin 1993

**MODELOWANIE ORGANIZACJI
I SYSTEMY INFORMATYCZNE
W GOSPODARCE REGIONU**

Praca pod redakcją
Prof. dr hab. Zygmunta DOWGIAŁŁO

Szczecin 1993

Publikacja zawiera referaty i doniesienia przygotowane na ogólnopolską konferencję zorganizowaną przez Urząd Wojewódzki w Szczecinie i Instytut Badań Systemowych PAN, Oddział w Szczecinie

Wykonano z oryginałów tekstowych dostarczonych przez autorów referatów

Publikacja finansowana ze środków Biura ds. Administracji Publicznej Urzędu Rady Ministrów

ISBN 83 - 85847 - 20 - 0

42846

DRUK ZAKŁAD POLIGRAFICZNY
ul. Ku Stajcu 97, 71-046 SZCZECIN tel. 759-04

Szczepan OLESIŃSKI

POLITYKA GOSPODARCZA - STRATEGIE I FUNKCJE POLITYKI REGIONALNEJ W WOJEWÓDZTWIE SZCZECIŃSKIM

Doświadczenia ostatnich 4 lat, wynikające z przemian gospodarczych w naszym kraju, w szczególności wynikające z daleko posuniętej decentralizacji politycznej i gospodarczej, wskazują na rosnące znaczenie, jakie ma dla rozwoju gospodarczego kształtowanie polityki gospodarczej na szczeblu regionalnym. Województwo szczecińskie jako region nie jest odosobnionym przykładem takiego (w mojej ocenie - wysokiego) rozwoju, ale jest on wart zauważenia i głębszej analizy.

Województwo szczecińskie należy do grupy tych województw, których renta gospodarcza z czasów gospodarki centralistycznej jest stosunkowo wysoka.

Dwanaście województw (woj. szczecińskie jako 12-te) - skupionych wokół wielkich aglomeracji miejskich skupia 63% (za 1992 r.) produkcji przemysłowej kraju (w 1989 r. - wskaźnik ten wyniósł 58%). Jest to pozycja wysoka. Okres ostatnich 4 lat, niewątpliwie renta gospodarcza, renta geograficzna, rozwój przedsiębiorczości, przekształcenia własnościowe, klasyfikują to województwo jeszcze wyżej. Biorąc pod uwagę różne wskaźniki rozwoju gospodarczego regionu można śmiało powiedzieć, że jest to 5-8 województwo w kraju.

Przykłady:

- Nakłady inwestycyjne (średnie z 1990-1992 r.) - 3,7% (kraj=100) - 5-ta lokata
- Produkcja sprzedana przemysłu (31.12.92) - 2,9% (kraj=100) - 10-ta lokata
- Produkcja budowlano-montażowa (31.12.92) - 3,5% (kraj=100) - 7-ma lokata
- Przeciętne wynagrodzenie brutto (IV kw. 93) - 4.111 tys.zł - 5-ta lokata
- Mieszkania oddane do użytku (I kw. 93) - 656 - 12-ta lokata
- Abonenci telefoniczni - (na 1000 ludności - 92 r.) - 4-ta lokata
- bezrobocie (% do zawodowo czynnych) - 12,6% - 34-ta lokata.

Dane te warto uzupełnić o cyfry wynikające z przedsiębiorczości gospodarczej.

Sektor publiczny - ogółem 1750; w tym:

jednostki państwowe i komunalne	-	606	
przedsiębiorstwa komunalne	-	24	
przedsiębiorstwa państwowe	-	220	(w 1990-292)
spółki z udziałem Skarbu Państwa	-	15	
spółki państwowych osób prawnych	-	25	

Sektor prywatny - ogółem 28.132; w tym:

spółki prywatne krajowe	-	1.580	(w 1990-837)
spółki z udziałem zagran.	-	529	(w 1990 - 107)
spółdzielnie	-	536	(w 1990 - 496)
fundacje	-	31	(w 1990 - 4)
stowarzyszenia	-	136	(w 1990 - 63)

Zakłady prowadzone przez osoby fizyczne - 49.954 (obecnie 56 tys.)

(dane wg WUS - Szczecin wrzesień 1993 r.)

Oprócz poziomu rozwoju ekonomicznego województwa - jego stanu obecnego (w tym poziomie koncentracji przestrzennej produkcji przemysłowej) - na kształtowanie regionalnej polityki gospodarczej mają wpływ uwarunkowania makroekonomiczne.

Uwarunkowania te można podzielić na trzy zasadnicze grupy:

- osiągnięty poziom rozwoju ekonomicznego kraju,
- stan finansów publicznych,
- priorytety polityki makroekonomicznej.

Poziom rozwoju ekonomicznego mierzony wskaźnikiem produktu krajowego brutto na osobę (PBK) plasuje Polskę na odległej pozycji w stosunku do krajów zachodnich.

Stan Finansów publicznych mierzony nie tylko rozmiarami planowanego deficytu budżetowego, lecz także wewnętrznym i zewnętrznym długiem - ogranicza w sposób ewidentny możliwości interwencji państwa w sferę rozwoju regionalnego.

Celem polityki makroekonomicznej w 1990-1992 było przede wszystkim równoważenie gospodarki i "oczyszczanie" jej z działań nieefektywnych - nie zaś wzrost gospodarczy.

W warunkach głębokiej recesji polityka państwa mogła przejawiać się głównie w sferze osłony socjalnej na obszarach, na których procesy transformacji powodowały szczególnie dotkliwe skutki.

Próby ożywienia gospodarki w takich właśnie regionach nie mogły przynieść pożądaných efektów, gdyż oznaki ożywienia i przełamania recesji pojawiły się nie tam, gdzie jest "najtrudniej", lecz tam, gdzie jest "najkorzystniej".

W warunkach gospodarki socjalistycznej nie istniały instytucje mogące wspierać działania administracji publicznej i służące stymulowaniu rozwoju regionalnego.

Instytucje te tworzą w warunkach gospodarki rynkowej, tzw. "środowisko dla działalności gospodarczej".

Wywiera ono istotny wpływ na lokalizację i zachowanie podmiotów gospodarczych. Istnienie tego środowiska jest bardzo często warunkiem wykorzystania potencjału poszczególnych regionów, a w głównej mierze przyciągania inwestorów zagranicznych.

Instytucje te to w szczególności:

- banki,
 - instytucje pośrednictwa kapitałowego,
 - agencje rozwoju regionalnego,
 - fundacje inicjatyw społeczno-ekonomicznych,
 - centra promocji przedsiębiorczości,
 - inkubatory przedsiębiorczości,
 - towarzystwa gospodarcze,
 - giełdy,
 - izby gospodarcze (krajowe, lokalne),
 - fundacje szkolenia i doradztwa,
 - szkoły zarządzania i biznesu,
 - centra wspierania biznesu,
- a nawet
- firmy konsultingowe (marketingu, księgowości, menegmentu).

Jeśli by przyjąć skalę 10-punktową - to w woj. szczecińskim oceniam na 5 pkt działalność, efektywność, czy stan liczbowy tych instytucji. Czyli jest to pole nie do końca zagospodarowane, co oznacza, że jest ono celem polityki gospodarczej Wojewody, który wspiera ich rozwój wszelkimi środkami jakie posiada.

Podmiotem szczególnie ważnym z punktu widzenia realizacji polityki regionalnej są agencje rozwoju regionalnego. W Polsce jest ich już 23. Ich

działalność w szczególności polega na:

- wspieraniu restrukturyzacji p.p.,
- wspieraniu zmian struktury gospodarczej w regionach,
- wspieraniu drobnej i średniej przedsiębiorczości - za pomocą kredytów i gwarancji kredytowych,
- rozwijaniu działań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy,
- organizowaniu banków danych dla podmiotów gospodarczych,
- przygotowywaniu szkoleń,
- uruchomieniu doradztwa organizacyjnego, prawnego czy księgowego itp.

Bardzo duże znaczenie w procesach rozwojowych województwa miała i ma prywatyzacja p.p.

W woj. szczecińskim sprywatyzowanych jest ponad 26% przedsiębiorstw państwowych. Od końca 1992 r. tempo przekształceń uległo jednak znacznemu zahamowaniu. Pierwszą przyczyną zwolnienia był długo opracowywany i akceptowany "Pakt o przedsiębiorstwie..." - a następnie zmiany polityczne w kraju. Pomimo niedoświadczenia służb prywatyzacyjnych w pierwszym okresie przekształceń, zmiany własnościowe w naszym województwie przebiegają w dobrej "atmosferze społecznej", jest to z całą pewnością sukces Wojewody, który aspekty społeczne w procesie przekształceń uznał za pierwszoplanowe, nie zapominając przy tym, iż jest to również istotny element polityki gospodarczej.

Za nieodzowne dla potrzeb rozwoju i restrukturyzacji gospodarki uznał Wojewoda szeroko rozumiane prace i opracowania planistyczne, studialne, analityczne czy projektowe.

Najważniejsze to "Plan regionalny zagospodarowania przestrzennego woj. szczecińskiego" - zawiera strategię rozwoju województwa do 2010 r. oraz

zasady regionalnej polityki przestrzennej w sferach gospodarczej i społecznej, w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazowego.

Inne znaczące tematy to: delimitacja obszaru Pomorza Zachodniego, pasmo stargardzkie, plan zespołu gmin wyspy Wolin, projekt układu dróg krajowych woj. szczecińskiego, stan obszaru funkcjonalnego ujścia Odry (zespół portów ujścia Odry), kompleksowe zasady restrukturyzacji przedsiębiorstw rolnych, program gazyfikacji województwa, program telefonizacji województwa, program ekologiczny, restrukturyzacja gospodarki turystycznej.

Spośród tematów, które zostaną podjęte w najbliższym czasie należy wymienić: obszar funkcjonalny gmin chojeńskich, pasmo Zachodnie (zespół gmin przygranicznych aglomeracji szczecińskiej), waloryzacja i wartościowanie obszarów województwa, program energetyzacji, studium dot. przestrzennych warunków rozwoju infrastruktury technicznej, studium dotyczące rozwoju rolnictwa, gospodarki żywnościowej oraz modernizacji obszarów wiejskich, analiza gospodarki morskiej, czy wreszcie "Pakt o bezrobociu" - opracowanie porozumienia, które mogło by wskazać lokalne sposoby czynnego przeciwdziałania bezrobociu.

Efektywna polityka regionalna napotyka na szereg przeszkód, pozbawienie Wojewodów samodzielności finansowej, rosnąca liczba administracji specjalnych, niedokończona reforma samorządu terytorialnego, powodują trudności w koordynacji działań do prowadzenia klarownej polityki regionalnej.

Za najważniejsze dla rozwoju gospodarczego województwa szczecińskiego Wojewoda uznaje: gospodarkę morską, przemysł, gospodarkę żywnościową, funkcję tranzytową oraz turystykę.

Gospodarka morska

Wiodąca w województwie jest gospodarka morska. Tworzą ją porty, przedsiębiorstwa armatorskie, połowów i przetwórstwa ryb, stocznie, przewoźnicy morscy i śródlądowi oraz szereg firm usługowych.

Trudna sytuacja ekonomiczna, brak kompleksowych rozwiązań dotyczących gospodarki morskiej, spowodował konieczność utworzenia "Lobby Morskiego". "Lobby" skupia posłów, przedstawicieli administracji rządowej, samorządowej, dyrektorów przedsiębiorstw oraz naukowców. Celem prac "Lobby" jest określenie najważniejszych zadań i rozstrzygnięć dotyczących gospodarki morskiej i przekazywanie ich na szczebel centralny. Jednym ze znaczących sukcesów przemysłu stocznioowego województwa szczecińskiego jest zakończenie procesu układowego Stoczni Szczecińskiej z jej wierzycielami.

W województwie szczecińskim łącznie jest około 40% potencjału morskiego gospodarki kraju.

Kierunki restrukturyzacji potencjału portowego zakładają utrzymanie uniwersalnego charakteru zespołu portowego.

Przemysł

Przemysł woj. szczecińskiego charakteryzuje się dużą różnorodnością, z przewagą branż: spożywczej, elektromaszynowej, chemicznej oraz drzewno-papierniczej. Potencjał przemysłowy skupiony jest głównie w miastach (około 70%).

Rozwój przemysłu będzie oparty głównie o dotychczasowy majątek z uwzględnieniem stanu środowiska naturalnego. Szansą dla nowych inwestycji z wykorzystaniem nowoczesnych technologii proekologicznych będzie wybudowanie Goleniowskiego Parku Technologicznego. Najistot-

niejsze jednak jest podjęcie działań celem restrukturyzacji i zmian własnościowych w przemyśle istniejącym.

Gospodarka żywnościowa

Rozwój gospodarki żywnościowej oparty jest o areal 529,6 tys. ha użytków rolnych, z czego 402,3 stanowią grunty orne, 3,9 tys. ha to sady i 123,4 tys. ha użytki zielone. Gospodarstwa rolne w przeważającym zakresie zajmują się standardową produkcją rolniczą, obejmującą produkcję roślinną, uprawy zbóż, ziemniaków, buraków cukrowych, rzepaku i roślin pastewnych.

Funkcjonuje w województwie szereg zakładów przetwórstwa paszowego.

Aby rolnictwo szczecińskie mogło się rozwijać niezbędne jest zsynchronizowanie produkcji roślinnej z rozwiązaniami produkcyjno-organizacyjnymi działy zwierzęcego. Istotne dla tego procesu jest poszerzenie bazy przetwórstwa rolnego.

Ze względu na znaczny (bo 57,5%) sektor rolnictwa uspołecznionego nieodzowne są zmiany strukturalne i własnościowe tego sektora. Proces prywatyzacji gospodarstw rolnych musi uwzględniać roszczenia reprivatyzacyjne. Wojewoda Szczeciński będzie dążył także do zwiększenia załesilenia województwa.

Funkcja tranzytowa

Zmiany gospodarcze, otwarcie na rynki Europy Zachodniej uczyniły z województwa szczecińskiego znaczący obszar ruchu tranzytowego. Oprócz ewidentnych korzyści płynących z tak szerokiej fali towarów przewożonych przez ten obszar - pojawiły się również uciążliwości oraz problemy, których rozwiązanie stało się pilną potrzebą.

Niedostatek nowych dróg szybkiego ruchu, niedostateczna przepustowość przejść granicznych, brak autostrad, to główne przyczyny zatoru tranzytowego. Te niedogodności z jednej, a z drugiej - położenie województwa szczecińskiego na skrzyżowaniu ożywiających się szlaków handlowych i komunikacyjnych, stawia przed władzami wojewódzkimi wiele nowych zadań.

Dzięki staraniom Wojewody włączono do rządowego programu budowy autostrad w Polsce do 2010 roku, autostradę A-3. Trwają intensywne starania o uzyskanie znacznie większych środków finansowych, aby zakończyć budowę bardzo ważnej dla aglomeracji szczecińskiej Trasy Zamkowej.

W centrum uwagi są również inwestycje związane z budową nowych przejść granicznych. W chwili obecnej przejść takich jest pięć - planuje się uruchomienie przejścia granicznego w Nowym Warpnie oraz lądowego przejścia w Dobieszczynie.

Turystyka

Względnie dobre warunki ekologiczne, dobra baza wypoczynkowa (100 tys. miejsc wypoczynkowych), dogodne położenie województwa, bliskość granicy z EWG dają szansę na rozwój turystyki w województwie szczecińskim.

W ostatnim okresie prowadzono szereg działań w celu aktywizacji gospodarczej i turystycznej.

Na zlecenie Wojewody Szczecińskiego - PTE opracowało prognozę restrukturyzacji gospodarki turystycznej.

Szeroka promocja turystyczna to m.in. cykliczne udziały w targach turystycznych w Berlinie, Goeteborgu, Londynie. Zawarto również szereg porozumień o współpracy w tej dziedzinie, m.in. z kilkoma regionami

Wspólnoty Europejskiej - ze Szwecji, Francji i Wlk. Brytanii.

Atrakcyjność gospodarcza regionu, wysoki wskaźnik przedsiębiorczości, dobry klimat gospodarczo-społeczny stwarza, iż woj. szczecińskie systematycznie rozwija się w wielu dziedzinach. Nie bez znaczenia jest potencjał demograficzny. Województwo jest wysoko zurbanizowane, 76% ludzi mieszka w miastach oraz relatywnie "młode", co stanowi dużą szansę rozwoju.

IBS

42846